

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 131/17

Luksemburg, 5 grudnia 2017 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-451/16
MB / Secretary of State for Work and Pensions

**Zdaniem rzecznika generalnego Michała Bobeka określony w prawie krajowym
wymóg uzależniający możliwość uzyskania emerytury z publicznego systemu
zabezpieczenia społecznego przez osobę, która zmieniła swą płęć, od pozostawania
przez nią w stanie wolnym, jest sprzeczny z prawem**

Wymóg taki jest niezgodny z dyrektywą Unii w sprawie równego traktowania kobiet i mężczyzn

MB urodziła się w 1948 r., po urodzeniu została zarejestrowana jako mężczyzna, a w 1974 r. wstąpiła w związek małżeński. W 1991 r. MB zaczęła żyć jako kobieta. W 1995 r. przeszła operację zmiany płci. Mimo to MB nie wystąpiła o pełne świadectwo uznania płci, gdyż jako osoba pozostająca w związku małżeńskim musiałaby w tym celu dokonać jego unieważnienia z uwagi na to, że prawo Zjednoczonego Królestwa nie dopuszczało wówczas małżeństw osób tej samej płci. MB i jej żona nie chciały unieważnić swojego małżeństwa.

W 2008 r. MB ukończyła 60 lat, osiągając wiek emerytalny dla kobiet urodzonych przed dniem 6 kwietnia 1950 r. Złożyła wniosek o emeryturę z publicznego systemu zabezpieczenia społecznego. Wniosek ten odrzucono na tej podstawie, że z powodu braku pełnego świadectwa uznania płci nie może ona być traktowana jako kobieta dla celów określenia jej wieku emerytalnego. MB zaskarżyła tę decyzję do sądów krajowych. Jej zdaniem warunek pozostawania w stanie wolnym stanowi dyskryminację stojącą w sprzeczności z prawem Unii.

Dyrektywa Unii¹ zakazuje dyskryminacji ze względu na płęć w dziedzinie świadczeń z publicznych systemów zabezpieczenia społecznego, w tym rent i emerytur. Dyrektywa ustanawia wyjątek od tego zakazu, zezwalając państwom członkowskim na wyłączenie z zakresu jej stosowania kwestii związanych z ustalaniem wieku emerytalnego dla celów przyznania rent i emerytur. Zjednoczone Królestwo skorzystało z tego uprawnienia i ustaliło wiek emerytalny kobiet urodzonych przed dniem 6 kwietnia 1950 r. na 60 lat, zaś mężczyzn urodzonych przed dniem 6 grudnia 1953 r. – na 65 lat.

Jednakże w chwili wniesienia przez MB sprawy do sądów krajowych, nabyta przez osobę transpłciową płęć nie była uznawana dla celów ustalenia wieku umożliwiającego uzyskanie emerytury z publicznego systemu zabezpieczenia społecznego, w sytuacji gdy zainteresowana osoba pozostawała i nadal pozostaje w związku małżeńskim². Supreme Court of the United Kingdom zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości o rozstrzygnięcie, czy taka sytuacja jest zgodna z dyrektywą.

W przedłożonej dzisiaj opinii rzecznik generalny Michał Bobek stwierdził, że **wymóg, mający zastosowanie tylko do osób transpłciowych, pozostawania w stanie wolnym w celu uzyskania emerytury z publicznego systemu zabezpieczenia społecznego jest sprzeczny z**

¹ Dyrektywa Rady 79/7/EWG z dnia 19 grudnia 1978 r. w sprawie stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 1979, L 6, s. 24).

² Sytuacja w Zjednoczonym Królestwie uległa zmianie. W dniu 10 grudnia 2014 r. w życie weszła Marriage (Same Sex Couples) Act 2013 [ustawa o małżeństwie (osób tej samej płci) z 2013 r.]. Zezwala ona osobom tej samej płci na zawieranie związków małżeńskich. Załącznik 5 do tej ustawy zmienił sekcję 4 ustawy o uznawaniu płci z 2004 r., stanowiąc, że komitet ds. uznawania płci musi wydać pełne świadectwo uznania płci wnioskodawcy pozostającemu w związku małżeńskim, jeżeli zgodzi się na to współmałżonek wnioskodawcy.

dyrektywą. Zdaniem rzecznika generalnego stanowi on **przejaw bezpośredniej dyskryminacji ze względu na płeć, która nie może być obiektywnie uzasadniona**.

Rzecznik generalny doszedł do takiego wniosku, analizując, czy w okolicznościach rozpatrywanej sprawy doszło do bezpośredniej dyskryminacji ze względu na płeć. Z bezpośrednią dyskryminacją mamy do czynienia wówczas, gdy zachodzi nierówne traktowanie porównywalnej grupy osób ze szkodą dla grupy „objętej ochroną ze względu na określoną cechę” (w tym wypadku płeć).

Rzecznik generalny odwołał się do utrwalonego orzecznictwa Trybunału, w którym Trybunał potwierdził, że zakaz dyskryminacji ze względu na płeć obejmuje zakresem dyskryminację ze względu na zmianę płci.

Następnie rzecznik generalny stanął na stanowisku, że właściwa grupa porównawcza dla potrzeb stwierdzenia, że w kontekście zmiany płci doszło do dyskryminacji ze względu na płeć, będzie zależać od okoliczności każdej konkretnej sprawy. W omawianej sprawie rzecznik generalny stwierdził, że właściwą grupę porównawczą stanowią cisplciowe kobiety, gdyż rozpatrywany przypadek dotyczy dostępu do świadczeń emerytalnych osób transplciowych, które przeszły zmianę płci z męskiej na żeńską.

Rzecznik generalny doszedł wreszcie do wniosku, że w rozpatrywanym przypadku zachodzi nierówne traktowanie, gdyż w odniesieniu do osób cisplciowych stan cywilny nie odgrywa żadnej roli w dostępie do emerytury z publicznego systemu zabezpieczenia społecznego, natomiast osoby transplciowe pozostające wcześniej w związku małżeńskim podlegają obowiązkowi unieważnienia małżeństwa.

W ocenie rzecznika generalnego tego rodzaju nierówne traktowanie ze względu na płeć nie znajduje uzasadnienia. Bezpośrednia dyskryminacja ze względu na płeć jest dopuszczalna wyłącznie w konkretnych przypadkach określonych w dyrektywie. Odstępstwo pozwalające państwom członkowskim na utrzymanie innego wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn w celu uzyskania uprawnień do emerytury nie pozwala na uzasadnienie odmiennego traktowania osób transplciowych i osób, których płeć nie wynika ze zmiany płci.

W dalszej kolejności rzecznik generalny omówił szerszy kontekst niniejszej sprawy.

Zwrócił on uwagę, że można argumentować, iż prawdziwym sednem omawianej sprawy nie jest dostęp do świadczeń z zabezpieczenia społecznego, lecz raczej określone w prawie krajowym warunki uznawania zmiany płci.

Rzecznik generalny przyznał, że to do państw członkowskich należy określenie warunków prawnego uznania zmiany płci danej osoby. Nie zgodził się on jednak z argumentem, że daje to podstawę do stwierdzenia niezgodnego z prawem traktowania, gdyż warunek niepozostawania w związku małżeńskim nie stanowi bezpośredniego wymogu dostępu do emerytury z publicznego systemu zabezpieczenia społecznego, lecz wymóg uznania zmiany płci, które to kwestie leżą w zakresie kompetencji państw członkowskich.

Wyjaśnił, że w jego ocenie skutkiem przyjęcia takiego podejścia byłoby całkowite uzależnienie zakresu stosowania prawa Unii dotyczącego zakazu dyskryminacji ze względu na płeć od różnych warunków określonych na szczeblu krajowym, co ostatecznie mogłoby doprowadzić do wprowadzenia dyskryminacji niejako „tylnymi drzwiami”. Rzecznik generalny przypomniał, że państwa członkowskie muszą wykonywać swoje kompetencje w sposób zgodny z prawem Unii, w szczególności z przepisami dotyczącymi zasady niedyskryminacji.

Rzecznik generalny uściślił, że jego wniosek nie oznacza jednak, iż państwa członkowskie są zmuszone do uznawania małżeństw tej samej płci, a jedynie do zapewnienia dostępu do spornego świadczenia niezależnie od konkretnego warunku pozostawania w stanie wolnym. Państwa członkowskie zachowują swobodę co do tego, czy chcą uznać małżeństwa tej samej płci.

Na koniec rzecznik generalny powtórzył, że rozpatrywana sprawa nie dotyczy małżeństw tej samej płci, ale raczej szeregu różnych warunków, tworzących dość specyficzną sytuację. Sytuacja taka

zachodzi w części wskutek wprowadzenia odstępstwa od jednej z najbardziej podstawowych zasad prawa Unii dopuszczającego bezpośrednią dyskryminację ze względu na płeć w zakresie dostępu do świadczeń emerytalnych z publicznego systemu zabezpieczenia społecznego. Problem ten nie tylko ma wyjątkowy charakter, ale też jak się uważa, będzie stopniowo zanikał, w miarę jak w Zjednoczonym Królestwie będzie dochodzić do zrównania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn. W rezultacie źródło problemu również z pewnością zniknie.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku znajduje się na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedłożenia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106